

АНАЛІЗ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РИНКУ ІННОВАЦІЙ

Сергій Демчук

аспірант

Львівський торговельно-економічний університет

Сьогодні в літературі дедалі частіше з'являється підтвердження, що державна політика може впливати на інноваційні стимули набагато більше, ніж просто покладатися на інструменти інноваційної політики. Проте, здається, поки що українські науковці мало уваги приділяли систематичному вивченню досвіду взаємодії між державним регулюванням в ЄС та інноваціями.

Інноваційна діяльність в ЄС упродовж останніх двох десятиліть ХХ ст. була досить млявою, а сама інноваційна політика в ЄС була переважно національною прерогативою. Лісабонська стратегія 2000 року відзначила посилення зобов'язань у сфері інновацій і незабаром призвела до узгодженої стратегії на рівні ЄС для досягнення рівня витрат на дослідження та розроблення – 3% ВВП. Розроблення інструментів з реалізації цієї стратегії було покладено на Європейську комісію, яка теж мала прокласти шлях до створення Європейського дослідницького простору (ERA) і запуску загальної європейської інноваційної стратегії. Це зумовило ретельний аналіз інноваційної політики ЄС, кульмінацією якого стало створення флагманської ініціативи «Союз інновацій» у 2010 році. Європейська комісія відзначила, що ця ініціатива спроможна створити імпульс навколо інновацій, мобілізувати зацікавлені сторони та впроваджувати інновації в ключові європейські сфери діяльності. Слід також звернути увагу на те, що екосистему для інновацій було значно поліпшено завдяки введенню ключових заходів «єдиного» ринку, проте низка невідповідностей законів і практик залишається і перешкоджає розвитку інноваційних підприємств.

Дослідження міжнародного досвіду регулювання ринку інновацій свідчить про жорсткість у регуляторних підходах на внутрішньому ринку. Так, зокрема, ЄС використовує багато «загальних» (загальноєвропейських,

внутрішньодержавних, регіональних) політик для регулювання інноваційної діяльності підприємств. В окремих випадках таке регулювання в ЄС є горизонтальним, але більшість регуляторних підходів є галузевими. Ґрунтується вони на фундаменті «чотирьох вільних переміщень» (товарів, послуг, капіталу, робочої сили) та права вільного прийняття рішень, які самі по собі також можуть мати позитивний вплив на інноваційну діяльність. Ураховуючи, що сам ринковий підхід має добре відомий позитивний вплив на інновації, регулювання інноваційної діяльності в ЄС є відповіддю на моменти неспроможності ринку (і на те, що країни-члени використовують дуже різні регулятивні підходи для подолання таких провалів ринку) до саморегуляції. Саме з цієї фундаментальної причини сьогодні, коли вільне пересування та право вільного прийняття рішень так твердо узгоджені – прийнято вважати, що основною метою в ЄС є, по суті, створення, удосконалення або скасування регуляторних процесів [1].

Для повного розуміння того, як ЄС впливає на інновації, потрібне глибоке усвідомлення й оцінення нормативного законодавства, яке містить орієнтовно 1500 дуже складних директив і майже 2000 регламентів [2]. Відомо, що не менше ніж 15 різних комісій регулярно працюють над правилами внутрішнього ринку; водночас багато з цих директив і постанов мають галузеве значення і часто можуть мати прямий вплив на стимули брати участь в інноваційній діяльності та впливати на напрямок інновацій. Крім того, деякі директиви переважно стосуються спільно для багатьох країн узгоджених цілей (здоров'я, безпека, навколишнє середовище, захист споживачів), залишаючи технічні специфікації європейським органам стандартизації за допомогою мандатів чи інших засобів. Близько 3000 стандартів CEN і багато стандартів CENELEC / ETSI безпосередньо пов'язані з цими цілями у вторинному законодавстві, таким чином надаючи компаніям, які правильно використовують ці стандарти, вихідну точку для ведення господарської діяльності. Це певною мірою рівнозначне вільному пересуванню, тобто доступу до величезного внутрішнього ринку, потужного стимулу до інновацій. Крім того, слід також знати правила (національних і регіональних) державних закупівель і правила ЄС про конкуренцію в широкому сенсі.

Як бачимо, державне регулювання на міжнародній арені, зокрема і в ЄС, переходить до нового підходу в інноваційній політиці, перемістивши фокус з чистих досліджень на дослідження та інновації, які спрямовані на розв'язання суспільних проблем. Інновації сприяють підприємництву, надаючи ресурсам нових економічних можливостей. Найважливішим є вивільнення потенціалу конкурентоспроможності через регулювання та інновації, що впроваджуються як на горизонтальному, так і на галузевому рівні.

Таким чином, державне регулювання ринку інновацій у країнах з розвиненою економікою спрямоване на забезпечення сприятливого економічного клімату для розвитку інноваційних процесів, забезпечує зв'язок науки із завданнями виробництва. Міжнародний досвід становить певний інтерес для державного регулювання інноваційної діяльності України. Задля правильного вибору моделі регулювання інноваційних процесів механізм формування й реалізації інноваційної політики потрібно адаптувати до українських реалій державного регулювання.

Список використаних джерел

1. Awrey D. Complexity, Innovation, and the Regulation of Modern Financial Markets / Awrey D. // Harvard Business Law Review. – 2018. – Vol. 2, N 2. – P. 235–294.
2. Ashford N. The Importance of Regulation-Induced Innovation for Sustainable Development / Ashford N., Hall R. // Sustainability. – 2017. – Vol. 3. – P. 270–292.